

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní
Katedra kriminalistiky

**VÝZNAM A VYUŽITÍ KRIMINALISTICKÉ STOPY NA ZÁKLADNÍM ÚTVARU
POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce:
Mgr. Štěpán Kremlička

Autor práce:
Václav Pech

2022

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že předložená práce na téma „VÝZNAM A VYUŽITÍ KRIMINALISTICKÉ STOPY NA ZÁKLADNÍM ÚTVARU POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY“ je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Václav Pech

Anotace

Bakalářská práce na téma „Kriminalistická stopa na základním článku Policie ČR“ obsahuje shrnutí a základní informace ke kriminalistickým stopám, jejich vzniku, zániku, typu a jejich výskytu. Práce je zaměřena na význam a využití kriminalistické stopy na Obvodním (případně Místním) oddělení policie, kde se stopami policisté často přicházejí do kontaktu. Vykresluje základ principu dokazování, který se v tomto využívá a poukazuje pomocí srovnání na důležitost krim. stop při objasňování protiprávní činnosti.

Klíčová slova

Kriminalistická stopa, kriminalistický technik, základní článek policie, daktyloskopická stopa

Annotation

The bachelor's thesis deals with the topic of "Importance and use of criminalistic trace by the basic unit of the Police of the Czech Republic". It contains an overview of and basic information on criminalistic traces, their origin, disappearance, type and their occurrence. The work focuses on the importance and use of criminalistic trace at District (or Local) Police Department, where police officers often come into contact with these traces. It describes the basis of the principle of evidence used in this process and points out the importance of criminalistic traces during illegal activities investigation through comparison.

Keywords

Criminalistic trace, forensic technician, basic unit of the police, dactyloscopic trace

Použité zkratky:

PČR – policie České republiky

OOP – Obvodní oddělení policie

TŘ. – trestní řád (zákon č. 141/1961 Sb.)

TZ – trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.)

Krim. – kriminalistická, kriminalistický

TČ – trestný čin, trestného činu

OKTE – Odbor kriminalistické techniky a expertízy

KÚ – Kriminalistický ústav

ZPPP – závazný pokyn policejního prezidenta

Poděkování:

Velmi děkuji Mgr. Štěpánu Kremličkovi za to, že mi umožnil se věnovat tématu kriminalistické stopy na základním článku Policie ČR, za jeho odborné vedení a konzultace s tím spojené. Také bych chtěl poděkovat ppor. Mgr. Vlastimilovi Hollingrovi za poskytnutá data o zajištěných krim. stopách.

Obsah

ÚVOD	6
1. Kriminalistická stopa.....	7
1.1 Změna v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka	8
1.1.1 Stopy ve vědomí člověka (paměťové stopy)	8
1.1.2 Stopy materiální	10
1.2 Příčinná souvislost	13
1.3 Nositel informace.....	14
1.4 Doba existence kriminalistických stop.....	15
1.5 Zjistitelnost, zajistitelnost a vyhodnotitelnost kriminalistické stopy	16
1.5.1 Vyhledávání a zajišťování daktyloskopických stop.....	17
1.5.2 Vyhodnotitelnost kriminalistické stopy	19
2 Kriminalistická identifikace	22
2.1 Kriminalistická hodnota kriminalistické stopy.....	24
3 Ohledání místa činu.....	26
3.1 Spolupráce s kriminalistickým technikem na místě činu.....	31
4 Následné využití kriminalistické stopy.....	36
4.1 Dokazování na základním článku policie České republiky	36
4.2 Využití výsledku odborného vyjádření	38
4.3 Ohledání místa činu – důkazní prostředek.....	38
5 Statistika zajištěných kriminalistických stop.....	40
6 Rozbor zpracování případu krádeže vloupáním	45
Závěr	48
Seznam použité literatury	50

ÚVOD

Tak, jako člověk dokáže dělat dobré skutky, tak v naší zemi, stejně jako i v jiných zemích naší planety, docházelo, dochází a ještě zřejmě dlouho docházet bude ke špatným skutkům, neboli protiprávní činnosti a hlavně k trestné činnosti, která byla, je a bude prověřovaná Policií České republiky nebo obdobnými orgány v jiných zemích. Málokdy se ovšem podaří pachatele této činnosti přistihnout na místě takového skutku s tím, že by se ke skutku doznal a byl ochoten nést zodpovědnost za svůj čin. Nejenom z tohoto důvodu je pro prošetření a objasnění, zejména trestné činnosti, mít důkazy, které jednoznačně pomohou určit pachatele a ozřejmit samotný skutek. Jedním z podstatných „pomocníků“ v této činnosti jsou kriminalistické stopy, kdy velké množství těchto kriminalistických stop je zjištěno a zajištěno v rámci základních útvarů Policie České republiky. Občas se můžeme setkat se špatně zajištěnými kriminalistickými stopami, znehodnocenými stopami, či se zřídka také vyskytnou případy, kdy kriminalistická stopa na místě činu ani nebyla zjištěna, jelikož byla přehlédnuta, ať už z důvodu neznalosti alespoň základních zákonitostí stop nebo špatným vyhodnocením situace na místě činu policistou provádějícím ohledání místa činu. Velkými pomocníky v tom, aby se tyto situace neobjevovali, jsou kriminalističtí technici, kteří mají velmi dobré znalosti o kriminalistických stopách. Ale i tak se občas může stát, že již není možné tyto „nedostatky“ napravit a trestní řízení zdárně „dokončit“ předáním státnímu zástupci a usvědčením pachatele před soudem. Z tohoto důvodu vznikla tato bakalářská práce, v níž je cílem vytvořit souhrn informací týkající se kriminalistické stopy, druhů kriminalistické stopy, jejího využití, významu a hodnot kriminalistické stopy, ohledání místa činu, dokazování, které s tímto souvisí. Pro potřeby této práce jsou využita data z OOP Příbram. Cílem práce je poukázat na důležitost kriminalistické stopy v trestním řízení. Jako metoda řešení problému, respektive metoda k docílení výsledku je použita metoda komparace.

1. Kriminalistická stopa

Už ze samotného slovního spojení „kriminalistická stopa“ můžeme odvodit, že se jedná o stopu neboli změnu v nějakém prostředí, která je v souvislosti s kriminalistickou událostí. Pro upřesnění definice můžeme použít tuto definici:

„Kriminalistická stopa je každá změna, v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka, která příčinně nebo alespoň místně nebo časově souvisí s vyšetřovanou událostí, obsahuje kriminalisticky nebo trestně právně relevantní informaci a je zjistitelná, zajistitelná a informace z ní využitelná pomocí přístupných kriminalistických, přírodovědných a technických metod, prostředků a postupů, existuje nejméně od svého vzniku do zjištění a je vyhodnotitelná současnými kriminalistickými metodami a prostředky.“¹

Z definice vyplývá, že kriminalistická stopa musí splňovat několik podmínek:

1. Musí to být změna (v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka).
2. Musí být v příčinné nebo jiné souvislosti s krim. relevantní událostí (místní, časová souvislost).
3. Musí být nositelem informace (kriminalisticky relevantní informace, která může mít vnější (např. stopa pneumatiky) nebo vnitřní formu (např. složení biolog. stop) – nazýváme také obsahem krim. stopy).
4. Musí existovat alespoň od svého vzniku do zjištění.
5. Musí být zajistitelná a využitelná kriminalistickými, přírodovědnými, technickými prostředky.
6. Musí být vyhodnotitelná současnými kriminalistickými, přírodovědnými, technickými prostředky.

Obsah kriminalistické stopy a jeho forma tvoří kriminalisticky relevantní informaci o vlastnostech odráženého, případně zanechaného objektu.

¹ Jiří Straus, Viktor Porada a kol., *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*, vydalo nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2017, str. 74, ISBN 978-80-7380-666-8

Pokud hovoříme o „kriminalisticky relevantní události“, je tímto slovním spojením míněna každá událost, kterou se zabývá kriminalistická praxe. Mezi kriminalisticky relevantní události se řadí zejména:

- trestné činy,
- přestupky,
- sebevraždy,
- náhlá úmrtí,
- události vzniklé náhodou (např. pracovní úraz),
- události vzniklé působením přírodních sil.

1.1 Změna v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka

Prvním znakem kriminalistické stopy je skutečnost, že musí dojít ke změně oproti původnímu stavu. Již samotná změna v prostředí, může mít taktickou hodnotu při stanovení kriminalistických verzí nebo v samotném procesu poznávání způsobu spáchání trestné činnosti. Tato změna musí být odražena v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka.

1.1.1 Stopy ve vědomí člověka (paměťové stopy)

Stopy ve vědomí člověka – vznikají v paměti člověka (také se jim v některých materiálech říká paměťové stopy), může se jednat o stopy zrakové, sluchové, čichové, chuťové, hmatové (tedy získané našimi smysly). Nejčastější stopy tohoto typu jsou zrakové (co bylo viděno) a sluchové (co bylo slyšeno).

Vznik paměťových stop

V podstatě se jedná o zapamatování si určité informace, ta aby se mohla uchovat, je přenesena sensorickými drahami od receptorů do korové oblasti příslušného analyzátoru. Mozková kůra se aktivuje k určitému stupni pozornosti tzv. probouzecím systémem z mozkového kmene. Zároveň se aktivují motivační a emoční oblasti v hypotalamu a v limbickém systému. Intenzita těchto reakcí závisí

na biologickém významu vstupující informace². To znamená, že proces zapamatování je biochemickým procesem, v němž jsou různé informace zaznamenány s jinou prioritou, od čehož se dále odvíjí doba jejich trvání a přesnost informací.

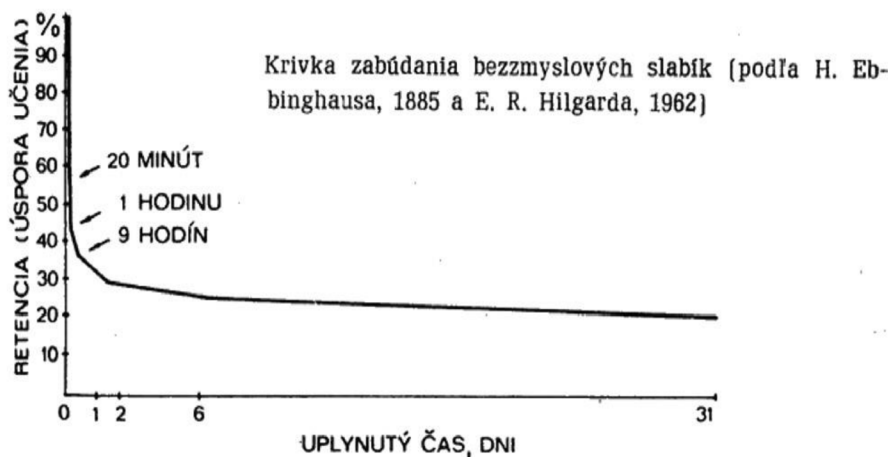
Trvání paměťových stop

Můžeme dělit např. podle doby uchování stopy v paměti:

- ultrakrátkodobé – bezprostředně po vjemu (doba paměti přibližně 1s)
- krátkodobé – z kapacitních důvodů paměti je doba zapamatování přibližně 15s,
- dlouhodobé – jedná se o vědomé zapamatování a dobu zapamatování stopy nelze odhadnout.

Zánik paměťových stop

Nejpodstatnějším faktorem a přirozeným činitelem v zániku paměťové stopy je zapominání. Pro názornou ukázkou je na obrázku 1 zobrazena křivka rychlosti zapominání (závislost zapamatovaných slabik na uplynulém čase).

Obrázek 1 Ebbinghausova křivka zapominání³

² Časopis Soudní inženýrství, 1. ročník, 15-2004, článek K charakteristice a významu paměťové stopy, Doc. MUDr. Ladislav Hess. DrSc., str. 162-163

³ Soudní inženýrství, 1. ročník, 15-2004, článek K charakteristice a významu paměťové stopy, Doc. MUDr. Ladislav Hess. DrSc., str. 163

Jak je u obrázku 1 patrné, nejvíce je zapomínání zjevné v počátku od získání informace. K zapomínání se váží teorie rozpadu stopy, teorie transformace stopy, teorie interference a motivované zapomínání a jejich modifikace.

Teorie rozpadu stop předpokládá, že informace vytvoří v mozku jistou stopu, která se časem oslabí a zmizí. Jako příčinu uvádí skutečnost, že získanou informaci nepoužíváme a tato stopa se postupem času rozpadá.

Teorie transformace stopy předpokládá, že zapomínání spočívá v transformaci

časové dimenze do prostorových dimenzí mozkového pole a v podlehnutí principům pro vnímání. Zjednodušeně lze říct, že podle této teorie je zapomínání neschopností vyvolat staré stopy.

Teorie interference vysvětluje zapomínání jako působení jiného materiálu, který

vznikl v paměti před pamětovým vstupem, resp. po pamětovém vstupu a hledá příčinné vztahy mezi zapomínáním a jinými jevy spolupůsobícími při vštěpování, uchování a vybavení pamětového materiálu.

Teorie motivovaného zapomínání je speciální modifikaci interferenční teorie zapomínání a spojuje paměť s činností člověka, jeho zkušenostmi, potřebami a nastavením. Podle této teorie má způsob utlumení funkční základ a jistou cílevědomost.⁴

1.1.2 Stopy materiální

Stopy materiální jsou stopy vytvořené mimo lidské vědomí (myšleno paměť), k čemuž se je nejdůležitější tzv. Teorie odrazu, na níž je založeno pojetí vzniku materiálních stop.

Teorie odrazu je filozofická teorie, která hovoří o tom, že každý jev nebo činnost vyvolává v materiálním prostředí konkrétní odraz nebo změnu.

⁴ Časopis Soudní inženýrství, 1. ročník, 15-2004, článek K charakteristice a významu pamětové stopy, Doc. MUDr. Ladislav Hess. DrSc., str. 164

Jedním ze způsobu dělení je podle změn, které nastaly při jejich vzniku v materiálním prostředí:

-stopy vstřícné – odrážejí vzájemné působení 2 objektů, tedy na obou objektech jsou informace od protějším objektu, např. otisk ucha na čerstvě natřených dveřích, barva zůstane i na uchu a do barvy se otiskne ucho

-stopy plošné a plastické – vytvořeny na podkladech, které se působením objektu, jenž vytváří stopu nedeformují, stopa zdánlivě vzniká v dvojrozměrném prostoru, např. otisk boty na linoleu, tj. plošná, ve sněhu, tj. plastická

-stopy statické a dynamické – u statické stopy je pohyb objektu, který vytváří stopu minimální vůči nositeli stopy (např. kolmý otisk prstu na desce stolu), dochází k navrstvení (přenos hmoty z objektu na nositele stopy) nebo odvrstvení (přenos hmoty z nositele stopy na objekt), u dynamické stopy je se objekt stopu vytvářející pohybuje v nositeli stopy nebo se objekty pohybují nezávisle na sobě (např. stopy mechanoskopické, balistické), přičemž zde stopy dále dělí na *rýhy* (hroty jehel), *stopy sešinutí* (větší plocha, např. kleště), *stopy zhmoždění* (opakovaným působením předmětu vytvářejícím stopu)

-stopy periferní (neboli obrysové) – poskytují informace o tvaru objektu, který je vytvořil (např. setřesení nečistot z boty)

-stopy oddělení – umožňují sestavení celku podle jednotlivých částí (např. roztrhaná písemnost)⁵.

Díky technologickému pokroku jsou další podstatnou částí kriminalistických stop stopy označované jako mikrostopy, přičemž tyto stopy se definují jako „*materiální stopy, které pro své nepatrné geometrické rozměry, malé množství hmoty, nízkou koncentraci, malou změnu ve struktuře nositele nebo malý odraz funkčních a dynamických vlastností jsou prostým okem slabě viditelné nebo neviditelné a pro účely jejich vyhledávání nebo fixace a zkoumání*

⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*, 2. přepracované a doplněné vyd., Praha, C.H.Beck, 2004, str. 83, ISBN 80-7179-878-9.

nebo vyhodnocování vyžadují použití současných špičkových metod a prostředků“⁶.

Další označení krim. stop s nímž se můžeme setkat zejména v kriminalistické a policejní praxi (u policistů, kriminalistických techniků, apod.) a je velmi používané, je podle metod kriminalistického zkoumání, které se využívají k jejich *kriminalistické identifikaci*, jenž se vyskytují v odvětví kriminalistiky, která se jimi zabývá, zejména např.:

- daktyloskopie – stopy daktyloskopické
- biologie – stopy biologické
- trasologie – stopy trasologické
- mechanoskopie – stopy mechanoskopické
- fonoskopie – stopy fonoskopické
- odorologie – stopy pachové
- balistika – stopy balistické
- pyrotechnika – stopy pyrotechnické
- chemie – stopy chemické

Zánik materiálních stop

Materiální stopy podléhají zkáze, nejčastější zánik materiálních stop je:

- úmyslné zničení stopy osobou, která je zainteresována na neexistenci stopy (pachatel TČ zničí stopu obuvi)
- neúmyslné zničení stopy (policistou, jinou osobou na místě činu)
- působení přírodních vlivů (déšť, sucho, vlhko, vítr, atd.) nebo působení procesu, který stopu mění (biochemický rozklad, oxidace)
- působení přirozených vlastností nositele stopy (tvarová paměť plastických hmot, navrácení do původního tvaru, zapomínání informací ve vědomí člověka)⁷

⁶ Jan Musil, Zdeněk Konrád, Jaroslav Suchánek *Kriminalistika*, 2. přepracované vydání 2004, vydalo nakladatelství C.H.Beck v Praze, str. 85, ISBN 80-7179-878-9.

⁷ Jan Musil, Zdeněk Konrád, Jaroslav Suchánek *Kriminalistika*, 2. přepracované a

1.2 Příčinná souvislost

Jak je psáno v definici kriminalistické stopy, „*Kriminalistická stopa musí být v příčinné nebo jiné souvislosti s krim. relevantní událostí*“.

Tímto je myšleno, že všechny stopy na místě se nemusí vztahovat k prověřovanému skutku, proto je důležité posouzení souvislostí krim. stopy s prověřovanou kriminalisticky relevantní událostí. Tímto můžeme ovlivnit, že budeme vyhledávat a zajišťovat jen stopy, jejichž vyhodnocení bude důležité a podstatné pro další průběh prověřovaného skutku (např. zajištění otisku prsu na místě činu – odborné zkoumání, z něhož vyplyne individuální identifikace pachatele – podle výsledků odborného zkoumání se zahájí trestního stíhání pachatele a budou prováděny další úkony) a nebudou se vyhledávat a zajišťovat krim. stopy, jejichž vyhodnocení by nepřineslo pozitivních poznatků (např. nůžky na místě vloupání do sklepní kóje, které jsou zde již dlouhou dobu a náleží poškozenému, jelikož je zde uschoval, když je nepotřeboval a jsou na stejném místě, kde je ponechal).

Souvislosti mezi krim. relevantní událostí a krim. stopou rozlišujeme jako:

- příčinné souvislosti – což symbolizuje vztah mezi příčinou a následkem (např. rozlomený visací zámek na sklepní kóji u prověřování vloupání do sklepní kóje)
- věcné souvislosti – krim. stopa souvisí s prověřovanou věcí, neváže se k jiné věci
- místní souvislosti – krim. stopa se nachází v místě nebo blízkém okolí prověřované věci (např. otisk prstu pachatele na místě vloupání do bytu)
- časové souvislosti – krim. stopa je zde v čase, kdy věc prověřujeme, nevyskytovala se před skutkem (např. pákové nůžky ležící na zemi na místě nebo poblíž místa, kde došlo k vloupání přestřihnutím zámku).

1.3 Nositelem informace

Důležitou vlastností kriminalistické stopy je důležitost informace, kterou obsahuje. Informace může vést k individuální identifikaci objektu, který stopu vytvořil nebo poskytne pouze částečné informace, které bude potřeba další činnostmi doplnit. Pokud se jedná o kriminalistickou stopu, která neobsahuje dostatečné množství specifických znaků, hovoříme o nedovršené identifikaci.

Krim. stopa může být nositelem informací různého druhu, záleží na tom, jaké má krim. stopa vlastnosti, z čeho se skládá, kde se nachází, co na ní, jakým způsobem, za jakých podmínek působilo, jaké je okolní prostředí. Všechny detaily jednotlivě, ale i v souhrnu určí jakou informaci je stopa schopna nést.

Obecně můžeme rozdělit stopy podle typu informace, kterou nese na:

-stopy odrážející vnitřní strukturu (složení) objektu, jenž je vytvořil – stopa nese informaci o vnitřní struktuře, složení objektu, který na ní působil (může se jednat o DNA, chemické složení)

-dále dělíme např. na stopy biologické, chemické, stopy psacích prostředků, ...

-stopy odrážející vnější stavbu (neboli strukturu) objektu, jenž je vytvořil – stopa nese informaci o vnějším povrchu, struktuře objektu, který na ní působil (může se jednat o otisk prstu, nástroje)

-dále dělíme např. na stopy daktyloskopické, mechanoskopické, balistické, trasologické, ...

-stopy odrážející funkční a dynamické vlastnosti objektu, jenž je vytvořil – stopa nese informaci o funkčních a (nebo) dynamických vlastnostech objektu (nahrávka hlasu na nosiči, otisky chůze ve sněhu)

-např. stopy chůze hlasu, ručního písma, ...

-stopy odrážející sdruženou (komplexní) informaci – stopa nese více typů informací, jedná se o stopy, které obsahují informace alespoň ze dvou výše uvedených skupin v tomto dělení

-např. daktyloskopická stopa vytvořená zakrvácenou rukou, stopa obuvi, z níž je možno získat informace o chůzi osoby, která ji vytvořila, atd.⁸.

1.4 Doba existence kriminalistických stop

Dalším znakem kriminalistické stopy je skutečnost, že musí existovat od svého vzniku do doby zajištění při ohledání místa činu. Jako většina věcí v našem světě i kriminalistické stopy vznikají a zanikají a mají různě dlouhou dobu existence. Nejobecnějším východiskem pro formulování problematiky krim. stopy je velmi obecná filozofická teorie *vzájemného působení*. Tato teorie uvádí, že při vzájemném, současném působení dvou nebo více objektů navzájem dochází ke vzájemnému přenosu informací o působení jednotlivých objektů a jejich vlastnostech. Tedy předmět A působí na předmět B apod. V následnosti na toto působení dochází k různým změnám. Tyto děje a změny, které nemusí být jen v okolním prostředí, ale mohou být i ve vědomí člověka, se dějí běžně, je jich mnoho, ale ne vždy se hovoří o nich jako o kriminalistických stopách. Jak je psáno dříve, *změna musí souviset s kriminalisticky relevantní událostí*⁹.

Kriminalistické stopy tedy vznikají vzájemným působením různých objektů a rámci prověřované kriminalisticky relevantní události. Doba trvání (doby po kterou jí můžeme zjistit a zajistit) se liší podle typu kriminalistické stopy, okolnostech jejího vzniku, prostředí, v němž se nachází a samotných technologických možností, jenž máme k dispozici pro její zjištění a zajištění. Je to také z toho důvodu, že stopy nejsou neměnné, jsou vystaveny právě vlivům, které mohou vést až ke jejich zániku.

Zákonitosti vzniku, trvání a zániku krim. stop jsou odlišné u různých druhů změn a i druhů kriminalistických stop (stopy paměťové, materiální, apod).

⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*, 2. přepracované a doplněné vyd., Praha, C.H.Beck, 2004, str. 83, ISBN 80-7179-878-9.

⁹ Jan Musil, Zdeněk Konrád, Jaroslav Suchánek *Kriminalistika*, 2. přepracované a doplněné vydání 2004, vydalo nakladatelství C.H.Beck v Praze, str. 75, ISBN 80-7179-878-9.

1.5 Zjistitelnost, zajistitelnost a vyhodnotitelnost kriminalistické stopy

Kriminalistická stopa musí být zjistitelná, zajistitelná a vyhodnotitelná kriminalistickými, přírodovědnými, technickými prostředky a postupy. Tyto prostředky a postupy jsou kriminalistické metody, které se použijí v závislosti na typu krim. stopy a typu prověřované krim. relevantní události.

Zjištění kriminalistické stopy značí, že jsme schopni ji na místě kriminalisticky relevantní události najít (zjistit).

Zajištění krim. stopy značí, že jsme schopni ji zajistit (přenést na nějaký nosič nebo ji vzít celou, ale tak, aby nebyla změněna informace, která je v ní obsažená), což značí možnost jejího následného odborného zkoumání a využití v dalším prověřování krim. relevantní události.

Vyhodnotitelnost krim. stopy je převážně posuzována a prováděna v rámci odborných pracovišť, jako Kriminalistický ústav (KÚ) a Odbor kriminalistické techniky a expertízy (OKTE), kde je stopa zkoumána dostupnými prostředky a metodami (z oboru kriminalistiky, ale i jiných vědních disciplín) s cílem ze stopy získat patřičné informace.

Druhy kriminalistických metod:

-obecně poznávací metody: používají se ve všech nebo různých oblastech lidské praxe (např. pozorování, srovnávání, měření, popisování, experiment, analýza, dedukce, hypotéza, analogie)

-převzaté metody z jiných vědních disciplín: převzaté z jiných oborů např. matematika, chemie, biologie, psychologie, dělíme na:

-matematické a kybernetické metody (automatické zpracování dat, modelování procesů)

-fyzikální, fyzikálně chemické a chemické metody (chromatografie, spektrální analýza, polarografie, elektronová mikroskopie)

-psychologické metody (uplatnění při výslechu, rekognici, vyšetřovacím pokusu)

-specifické metody: vznikly v rámci kriminalistiky a využívají se převážně v kriminalistice (jako např. konfrontace, rekognice, vyhledávání a zajišťování stop atd.), můžeme rozdělit na:

- strukturální metody (např. metoda výslechu, ohledání místa činu)
- dílní specifické metody (aplikují se jako součást rozsáhlejšího úkonu, např. zviditelňování latentních daktyloskop. stop)
- kriminalisticko-technické metody (využívány převážně znalci, krim. techniky, např. metody balistické, mechanoskopické)

1.5.1 Vyhledávání a zajišťování daktyloskopických stop

Jako demonstrativní příklad vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop je vybrána jedna z nejčastějších kriminalistických stop, které jsou zajišťovány na místě činu základním útvarem PČR. Na základních člancích PČR jsou daktyloskopické stopy poměrně časté, jak jejich výskyt, tak jejich zajišťování. Vyskytují se u různých prověřovaných skutků. Daktyloskopické stopy jsou snadno poškoditelné, dají se lehce zničit. Z toho důvodu a i proto, že jsou relativně malé, je jejich vyhledávání a zajišťování vcelku náročný proces. Můžou se vyskytovat *na předmětech, které tvoří prostředí spáchaného trestného činu, na nástrojích, prostředcích a zbraních použitých k provedení trestné činnosti, na odcizených předmětech, na těle osoby, která se stala předmětem útoku, na věcech pachatele, kde mohou být daktyloskopické stopy poškozeného.* Vyhledávání daktyloskopických stop je závislé na tom, zda jsou viditelné nebo skryté, podle toho se volí postup jejich vyhledávání, popř. zviditelňování. Viditelné daktyloskopické stopy můžeme spatřit při správném nasvícení povrchu, na kterém ulpěly, využívají se k tomuto různé svítilny, kdy povrch osvítime z různých úhlů. U skrytých daktyloskopických stopy (neboli latentních) využijeme pro jejich zviditelnění dostupné metody, běžně se tyto metody aplikují na místa, kde je určitá pravděpodobnost, že by se mohla stopa vyskytovat (např. na klíče dveří nebo na parapetu okna může být daktyloskopická stopa, papírní linie; na dveřích ve výšce hlavy může být daktyloskopická stopa, linie ucha, apod.).

Pro zviditelnění skrytých daktyloskopických stop se používají metody:

- *fyzikální* – využití přilnavosti zviditelňovacího prostředku k potní substanci, jedná se o různé prášky (ARGENTORÁT – hliníkový prášek, saze, grafit, kovové prášky, prášek z vosku, asfaltu nebo xeroxový prášek, magnetické prášky, fluorescenční prášky, atd.) nebo tekuté prostředky (wetprint)

- *chemické* – využití reakce chemických látek a látkami obsažených v potu (dusičnan stříbrný, ninhydrin)

- *fyzikálně-chemické* – využití reakce chemické látky po přilnutí k potní substanci stopy (jodové páry, kyanoakrylátové páry) nebo laserové záření.

Způsoby zajištění daktyloskopických stop:

- in natura (včetně nosiče, tedy celý předmět),

- na daktyloskopickou folii a pásky (v podstatě se jedná o speciální lepidlo, na které se stopa přichytí),

- fotograficky (u viditelných nebo zviditelněných daktyloskopických stop) nebo odléváním (např. daktyloskopická stopa v nezaschlém tmelu u okna, který se vyplní např. LUKOPRENEM, nechá se zaschnout a opatrně se vyjme).

Nejčastěji se používá na základních člancích PČR zviditelnění pomocí argentorátu, fotografická dokumentace a sejmutí na daktyloskopickou fólii.

V mnohdy se stane, že daktyloskopickou stopu nalezneme, ale už po prvním zhodnocení na místě činu je zřejmé, že je nepoužitelná a to z důvodu toho, že došlo např. k posunu prstu po předmětu takovým způsobem, že došlo k naprostému zničení daktyloskopické stopy na daném místě, čímž vznikla pouze šmouha připomínající daktyl. stopu. Dalším podobným znehodnocením může být to, že daktyl. stoupy byly vytvořeny v prachové vrstvě, kdy částičky prachu tyto daktyl. stopy zkreslily do takové míry, že je k identifikaci nelze použít. Daktyloskopické stopy nemusí být vždy snadné z předmětu odebrat, zejména kdy jsou tyto stopy na povrchu, který má povrch pokrytý různými póry a drobnými nerovnostmi.

Při zjišťování a zajišťování daktyloskopických stopy je potřeba zvýšená opatrnost na místě činu, šikovnost a zkušenost s dostupnými metodami.

Pokud se podaří na místě kriminalisticky relevantní události zajistit věc in natura a odešle se na zkoumání na Odbor kriminalistické techniky a expertiz na odvětví daktyloskopie, jsou schopny použít dostupné metody pro identifikaci, která na místě činu není většinou možná (proto je dobré zajišťovat tyto stopy in natura), např. kyanoakrylátové páry. Zde stopy i vkládají do systémů jako je AFIS (automatizovaný daktyloskopický identifikační systém, vytvořený americkou firmou Pintrak). Jeho centrála je na kriminalistickém ústavu a je napojena na další pracoviště Odborů kriminalistické techniky a expertízy. Obsahuje otisky osob a mrtvol neznámé totožnosti, stopy z míst neobjasněných trestných činů, otisky cizinců, žadatelů o udělení azylu a azylantů a cizinců žádajících o dočasnou ochranu. V něm je možné otisky porovnat s těmito informacemi a vyslovit tak např. schodu s těmito informacemi (známá osoba, neznámá osoba, ale vyskytující se v jiném skutku, apod.).¹⁰

1.5.2 Vyhodnotitelnost kriminalistické stopy

Kriminalistické stopy zajištěné v rámci základního článku PČR musí být, aby je bylo možné řádně využít, správně vyhodnoceny, přičemž vyhodnocení těchto stop mohou dělat jen odborná pracoviště (zapsaná jako znalci v Seznamu znalců vedeným na Ministerstvu spravedlnosti ČR), jimiž v rámci PČR jsou využívány nejčastěji Odbory kriminalistických technik a expertíz (je jich 8 v celé republice) a Kriminalistický ústav (je jen 1, v Praze). Na tyto pracoviště jsou nejen ze základních článků PČR odesílány krim. stopy s Žádostmi o odborné vyjádření z příslušného odvětví oboru kriminalistiky (např. daktyloskopie, mechanoskopie, apod.). Zde se provádí expertní činnost, kterou provádí pracovníci těchto specializovaných pracovišť. Znalecká pracoviště se řídí zejména zákonem č. 254/2019 Sb., o znalcích a tlumočnících, který je doplněn ZPPP č. 130/2021, o odborné způsobilosti k vykonávání znalecké a kriminalistickotechnické činnosti, kde je popsáno, kdo je oprávněn provádět

¹⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*, 2. přepracované a doplněné vyd., Praha, C.H.Beck, 2004, s. 141, ISBN 80-7179-878-9.

znalecká zkoumání, kdo může provádět kriminalisticko-technickou činnost a podmínky získání těchto oprávnění.

Na těchto pracovištích, podle typu kriminalistické stopy, provedou její odborné vyhodnocení, jehož výsledkem je Odborné vyjádření z oboru kriminalistiky a požadovaného odvětví (např. daktyloskopie), podle žádosti o odborné vyjádření. Toto odborné vyjádření poté, dle svého výsledku, slouží k rozvržení dalších úkonů v prověřované kriminalisticky relevantní události. Vyhodnocením můžeme dostat několik typů výsledků:

- krim. stopa je neupotřebitelná (málo markantů, nedostatek materiálu, většinou poté dojde k odložení prověřování skutku, pokud ve věci nejsou jiné skutečnosti)

- krim. stopa je vhodná ke skupinové identifikaci (nejčastěji u trasologických stop, otisků obuvi, zde záleží na ostatních skutečnostech, zejména, jestli je vytypován pachatel)

- krim. stopa je vhodná k individuální identifikaci, ale nebyla zjištěna shoda s konkrétní osobou nebo předmětem (není dostatečný srovnávací materiál)

- krim. stopa je vhodná k individuální identifikaci a byla zjištěna shoda s konkrétní osobou nebo předmětem (většinou z příslušných databází, např. AFIS).

Dále v praxi platí, že KÚ je nadřazené OKTE, provádí se zde činnosti, které se na OKTE neprovádí (např. fonoskopické zkoumání). Mezi činnosti Kriminalistického ústavu patří, že:

- provádí znaleckou (expertizní) činnost ve znaleckých oborech chemie, elektrotechnika, písmoznalectví, kriminalistika a strojírenství,

- vede celostátní kriminalistickotechnické evidence, sbírky a statistiky,

- provádí výzkum a vývoj ve výše uvedených oborech, včetně výzkumných úkolů udělených na základě veřejné soutěže (granty),

- řeší a zajišťuje vývoj a výrobu technických a programových prostředků a nových pomůcek pro kriminalistickotechnickou a znaleckou (expertizní) činnost prováděnou v rámci Policie ČR a ministerstva vnitra,

- řídí odborně a metodicky výkon kriminalistickotechnické a znalecké (expertizní) činnosti policie a ministerstva vnitra,
- spolupracuje jako člen ENFSI (Evropská síť forezních institucí) se zahraničními kriminalistickými (forezními) institucemi.

V rámci základního článku PČR se převážně stopy odesílají na Odbor kriminalistické techniky a expertízy, kde jsou vyhodnoceny. Spolupráce s těmito znaleckými pracovišti je velmi důležitá pro objasňování prověřovaných skutků.

2 Kriminalistická identifikace

Kriminalistická identifikace je velmi důležitou součástí kriminalistické a policejní praxe. Právě ona nám pomáhá a umožňuje spojit kriminalistické stopy zajištěné na místě činu (či jiné kriminalisticky relevantní události) s určitým objektem nebo jeho vlastnostmi. Definovat ji můžeme takto: „*Kriminalistická identifikace je poznávací metoda, kterou se individualizuje vztah mezi dvěma projevy nebo částmi jednoho a téhož objektu*“¹¹.

Teorie kriminalistické identifikace vychází ze 3 principů (mají povahu axiomů¹², dospělo se k nim zobecněním empirické zkušenosti):

Princip individuálnosti objektů

Každý objekt materiálního světa, oddělený od vnějšího prostředí s relativně stálými prostorovými hranicemi, je individuální a neopakovatelný. To znamená, že na světě neexistují dva objekty, které, ač by navenek vypadaly shodně, byly stejné ve všech svých znacích. (Například dvojčata, sourozenci, kteří vypadají téměř shodně, se liší například obrazem papírných linií, tedy otisky prstů nebudou mít shodné.)

Princip relativní stálosti objektů

Materiální objekty se vyznačují setrvačností hmoty a energie, což jim poskytuje jistou relativní stálost. Tato vlastnost je velmi podstatná z hlediska kriminalistického zkoumání, jelikož mezi dobou spáchání TČ a dobou jeho odhalení je určitý časový interval a je tedy nezbytné, abychom z přítomného stavu objektů (v době zkoumání) byly schopni poznat jeho minulý stav (v době spáchání). Relativní

¹¹MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*, 2. přepracované a doplněné vyd., Praha, C.H.Beck, 2004, str. 114, ISBN 80-7179-878-9.

¹² **Axiom** (z řec. *axióma*, to co se uznává) je tvrzení, které se předem pokládá za platné, a tudíž se nedokazuje

stálost je zde zmíněna proto, že každý objekt podléhá neustálým změnám a identifikace, aby byla úspěšná, musí předběhnout proces změn, musí se uskutečnit v době, kdy zůstal nezměněn neopakovatelný soubor vlastností objektu. Různé vlastnosti objektů se vyznačují rozdílnou stálostí. Čím je jejich stálost větší, tím jsou pro identifikaci cennější. (Např. biologické stopy, ze kterých lze vytvořit analýzu DNA, která se u člověka v podstatě celý život nemění a zůstává stejná, zatímco třeba otisk podešve obuvi se při používání neustále mění a je velmi obtížné po dlouhém časovém odstupu provést identifikaci této podrážky vzhledem k jejímu opotřebení chůzí.)

Způsobilost objektů projevovat své vlastnosti navenek

Vlastnosti objektů, které se projeví ve stopách, a které srovnáváme při kriminalistické identifikaci, se nazývají identifikační znaky. Různé identifikační znaky se liší četností svého výskytu neboli specifičností. Rozeznáváme tyto druhy identifikačních znaků:

- *Obecné (druhovité, skupinové)* – vlastnosti shodné pro velkou skupinu objektů (např. nalezená střela na místě činu má určitou ráži, a tak můžeme omezit okruh hledaných zbraní na ty, které mají tuto ráži – tento postup se nazývá typování hledaného objektu)

- *specifické (nahodilé, atypické)* – pro krim. identifikaci mají největší význam, jelikož odlišují objekt zájmu od ostatních tím, že obsahuje identifikační znaky, které se jinde neopakují, nevyskytují a tyto znaky nazýváme markanty¹³. (např. otisk papilárních linií nemají ani dvojčata identický).

Objekty kriminalistické identifikace

Objektem kriminalistické identifikace jsou osoby, věci, okrajově zvířata. Dělit je můžeme podle níže uvedeného schématu.

Objekt ztotožňovaný – jsou to prověřované a zjišťované objekty.

- Prověřovaný objekt je takový, u něhož se předpokládá nějaký vztah

¹³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*, 2. přepracované a doplněné vyd., Praha, C.H.Beck, 2004, s.115, ISBN 80-7179-878-9.

k vyšetřované události.

- Zjišťovaný objekt je takový, který má objektivní jednoznačnou souvislost s vyšetřovanou událostí (také jej nazýváme „hledaným objektem“).

Objekt ztotožňující – jsou kriminalistické stopy, srovnávací materiály.

- Stopy trestného činu jsou nejdůležitějším nositelem informace o zjišťovaném objektu, souvisí s vyšetřovaným skutkem, vychází z nich poznávací proces.
- Srovnávací materiál je nositelem informace o ztotožňovaném objektu, je jeho zástupcem při identifikaci. Musíme u něj mít jistotu, kterým ztotožňovaným objektem byl vytvořen.

Druhy kriminalistické identifikace

Druhy kriminalistické identifikace podle jejího výsledku:

- *nedovršená krim. identifikace* – při identifikaci nebyly zjištěny znaky, které by vedly k individuální identifikaci. K tomu může dojít z několika různých příčin. Nejčastěji jde o nekvalitní stopy s nedostatkem identifikačních znaků, stopy obsahují pouze skupinové znaky nebo se ztotožňovaný objekt po spáchání trestného činu podstatně změnil a nelze z něho proto zjistit znaky pro individuální identifikaci.
- *dovršená krim. identifikace* – při identifikaci byly zjištěny znaky, na základě kterých lze provést individuální identifikaci, jsou tedy zjištěny specifické znaky.

Cíl kriminalistické identifikace

Cílem kriminalistické identifikace je jednoznačné určení (individualizace) objektu neboli individuální identifikace.

2.1 Kriminalistická hodnota kriminalistické stopy

Rozlišujeme 3 druhy hodnot kriminalistických stop:

- a) Kriminalistickotechnická hodnota stopy
- b) Kriminalistickotaktická hodnota stopy

c) Procesní hodnota stopy

a) Kriminalistickotechnická hodnota stopy – tato hodnota znamená, že kriminalistickou stopu je možné zjistit a zajistit dosažitelnými dostupnými prostředky a následně ji odborně zkoumat a na základě tohoto zkoumání vyvozovat závěry o její kvalitě a upotřebitelnosti (upotřebitelnost je určité množství jednotlivých identifikačních znaků krim. stopy).

b) Kriminalistickotaktická hodnota stopy – tuto hodnotu, resp. význam má každá kriminalistická stopa a znamená to, že krim. stopa je schopna poskytnout informace (je zdrojem těchto informací) potřebné pro vyšetřování, zejména o jakou objasňovanou událost se jedná (náhlé úmrtí, vražda), jaký druh trestného činu se jedná (zda není předstíraný), způsob provedení trestného činu, počet pachatelů a jejich příchod na místo činu, pohyb a činnost na místě činu, odchod z místa činu, určit směr pátrání po pachateli, vytyčit vyšetřovací verze události, apod.

c) Procesní hodnota stopy – stopa má tuto hodnotu, pokud byla zjištěna, zajištěna a uchována v souladu s právními předpisy (podle trestního řádu v trestním řízení) a má tak hodnotu důkazu. To znamená, že může být požita jako kvalitní důkaz v trestním řízení¹⁴ (nebo i jiném řízení). Aby kriminalistická stopa měla procesní hodnotu, je třeba, aby splňovala zákonné podmínky, kterými jsou jednoznačné označení, jednoznačné pojmenování, řádné zadokumentování, zajištění oprávněnou a odborně proškolenou osobou a znalecky zkoumanou.¹⁵

¹⁴ VICHLENDÁ, M. *Kriminalistika I. díl – Úvod do kriminalistiky a kriminalistická technika*, 1. vyd. Holešov, Tiskárna SPŠ MV v Holešově, 2003, str. 23

¹⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*, 2. přepracované a doplněné vyd., Praha, C.H.Beck, 2004, s. 115-116, ISBN 80-7179-878-9.

3 Ohledání místa činu

Aby mohly být kriminalistické stopy řádně využity, musí s nimi být správně nakládáno a musí splňovat podmínky dané samotným právním řádem. Jedná se zejména o problematiku dokazování a s ní spojeným důkazním prostředkem a důkazem. Nejdůležitějším zákonem, který se tímto v rámci trestního řízení zabývá je zákon č. 141/1961 Sb. O trestním řízení soudním (neboli trestní řád), přesně Oddíl sedmý a § 113.

V rámci řízení o přestupcích se provádí ohledání místa přestupku, zjišťují a zajišťují se krim. stopy podle § 67 odst. 2) zákona o policii (zák. č. 273/2008 Sb. principy a zásady ohledání a zajišťování platí stejné, jen se postupuje podle jiného zákonného ustanovení.

Při vyhledávání a zajišťování krim. stop (myšleno zejména na místě krim. relevantní události, nikoliv v laboratoři) je potřeba postupovat opatrně, aby nedošlo k jejich znehodnocení nebo zničení. Výbornou pomůckou s touto problematikou je znalost jejich výskytu a alespoň základní znalosti o samotných kriminalistických stopách.

K vyhledání krim. stop je dobré, pokud je to možné, přizvat kriminalistického technika (či obdobného pracovníka), který má se stopami zkušenosti, dokáže policistovi na místě pomoci, zejména s pravděpodobnými místy jejich výskytu a se samotným zajištěním stop.

Samotné vyhledávání krim. stop je závislé nejenom na prověřované události, ale i na schopnostech a vybavení osoby, která stopy vyhledává a zajišťuje. Na místě události je důležité pracovat systematicky, aby nedošlo ke zbytečnému přehlédnutí krim. stop a jiných skutečností. Metody si můžeme rozdělit na způsob podle ohledání místa činu:

-*koncentrický* – postupujeme od okrajů události ke středu (používá se např. u majetkové trestné činnosti),

-*excentrický* – postupujeme od středu události k okrajům (používá se např. u násilné trestné činnosti),

-*Frontální* – vytvoří se rojnice a postupuje se z jedné strany místa činu na druhou.

Je vhodný pro ohledání míst v rovném, přehledném terénu

-*Kruhový* – je formou frontálního způsobu, kdy konec rojnice je ve středu místa činu a druhý konec opisuje kružnici kolem tohoto středu.

-*rajónový* – spočívá v rozdělení místa činu na jednotlivé sektory, ve kterých se provádí ohledání samostatně, je vhodný pro ohledání členitého, nepřehledného terénu.

Na základních člancích se nejčastěji používá způsob koncentrický a excentrický. Při vyhledávání mají přednost stopy pachové a mikrostopy¹⁶. Při vyhledávání stop např. na služebně (když oznamovatel přinese s sebou nějakou věc, na níž se můžou vyskytovat krim. stopy) je postup obdobný. Stopy se zajišťují:

- in natura (celý předmět),
- na nosič (pásky, fólie, tampony)
- fotograficky

Ohledání se může dělit:

-podle charakteru ohledávaných objektů:

Ohledání místa činu – jedná se o ohledání místa, na kterém se stala kriminalisticky relevantní událost, nejčastěji jím bývají venkovní prostory, prostory uvnitř budov, dopravní prostředky atd. Při ohledání místa činu je důležité využít všechny prostředky a postupy k odhalení a zajištění všech důležitých okolností. Místo činu je nejdůležitějším zdrojem informací a důkazů pro další vyšetřování.

Ohledání mrtvoly a místa jejího nálezu – při ohledání mrtvoly je nutné zjistit, zda zemřela přirozenou smrtí, násilnou smrtí, a to jak ve formě sebevraždy, tak za přispění jiné osoby, zda se místo jejího nálezu ztotožňuje s místem, kde došlo k jejímu usmrcení, zjišťuje se doba úmrtí, totožnost mrtvoly atd. Ohledání mrtvoly na místě činu je přítomen lékař a její další ohledání a zkoumání se pak provádí nadstavu soudního lékařství.

Ohledání kostrového nálezu

Ohledání předmětů zajištěných, u kterých se lze důvodně domnívat, že mají

¹⁶ PŘADKA, *Kriminalistika*, Ministerstvo vnitra – odbor vzdělávání a správy policejního vzdělávání školství, 2016, studijní materiály

význam věcných důkazů

Ohledání stop zjištěných na místě činu

Ohledání dokumentů, které mohou mít povahu důkazního materiálu

Ohledání výpočetní techniky, kdy jde o ohledání jak hardwarové tak i softwarové vybavy ke zjištění, zda došlo k neoprávněnému zásahu do nich.

Ohledání zvířat

Ohledání těla živé osoby, provádí se ke zjištění přítomnosti stop souvisejících s vyšetřovanou událostí.¹⁷

-Dělení ohledání podle posloupnosti ohledávaných objektů:

Ohledání prvotní – nejdůležitější a nejefektivnější fáze ohledání, protože se nejvíce blíží době, kdy došlo k vyšetřované události

Ohledání opakované – k tomuto ohledání se přispěje tehdy, když se při prvotním ohledáním z objektivních důvodů nezjistí skutečná příčina události, např. při ohledání mrtvoly nalezené v jejím vlastním bytě ve značném stádiu rozkladu, stanoví přivolaný lékař na základě vlastní osobní znalosti jako příčinu úmrtí selhání srdce, tedy že zemřela přirozenou smrtí, avšak provedenou pitvou se zjistí, že na těle nese stopy násilí. Potom je nutné provést druhotné ohledání místa činu. Jde tedy o ohledání již dříve ohledávaného místa v téže vyšetřované věci.

Doplňující ohledání – v podstatě věci jde vlastně o prvotní ohledání, i když v této věci již ohledání provedeno bylo, avšak nebyla známa existence skutečností, které vyplynuly až následně z provedeného vyšetřování. Např. nebyla známa pozice střelce, který zastřelil na velkou vzdálenost ženu, která se pohybovala na louce. Vzhledem k důležitosti ohledání místa činu v trestním řízení, kdy se může mnohdy jednat o jediný zdroj informací, které nelze jiným způsobem získat, je nutné dodržovat základní taktická pravidla a zásady:

-ohledání řídí jedna osoba

-neodkladnost ohledání – vzhledem ke stálosti stop v prostředí je nezbytné, aby bylo ohledání provedeno ihned po získání informace o existenci události, která by mohla být trestným činem

¹⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*, 2. přepracované a doplněné vyd., Praha, C.H.Beck,2004, str. 317 – 320, ISBN 80-7179-878-9.

-neopakovatelnost ohledání – ohledáním provedeným jako opakované, nemůžeme získat ani původní, ani úplné a ani tak kvalitní informace, jaké jsou nalezeny při prvotním ohledání. Je to dáno pohybem osob na místě činu po provedení jeho prvotního ohledání, kdy např. ve vyloupeném bytě jeho majitelé uklidí.¹⁸

Metodika a taktika ohledání místa činu

V kriminalistické praxi je metodika a postup policejního orgánu při ohledání místa upraven Závazným pokynem policejního prezidenta č. 100/2018 ke kriminalistickotechnické činnosti Policie České republiky. Pro účely této bakalářské práce se budeme zabývat ohledáním místa činu. Toto lze rozdělit do čtyř částí:

1) Provedení neodkladných kriminalistických a bezpečnostních opatření na místě činu

- překažení trvajících páchání trestné činnosti, zadržení pachatele
- zajištění bezpečnosti osob nacházejících se na místě činu, ochrana života a zdraví
- zabránění možnosti vzniku dalších škodlivých událostí
- ztotožnění osob zainteresovaných na události – svědků, poškozených

2) Příprava ohledání místa

Můžeme rozdělit na:

Přípravu ohledání před výjezdem na místo (ujasnění místa činu, určení podmínek ohledání, sestavení výjezdové skupiny s dostatečným počtem pracovníků, výběr a příprava technických prostředků)

Přípravu ohledání na místě (převzetí prvotních informací od oznamovatele a zasahujících policistů, orientační obhlídka místa, analýza získaných informací, stanovení hranic a uzavření místa ohledání, určení výchozího bodu měření, vytvoření technických podmínek (např. osvětlení), za vhodných podmínek nasazení služebního psa, zvolení způsobu ohledání, instruktáž účastníků

¹⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*, 2. přepracované a doplněné vyd., Praha, C.H.Beck, 2004, str. 320 – 321, ISBN 80-7179-878-9.

ohledání)¹⁹.

3) Vlastní ohledání místa činu

Na začátku samotného ohledání je důležité určit směr pohybu ohledávajícího. Určení směru je možné provést na základě orientačního ohledání, kdy se provede statické ohledání, na základě, kterého se určí významné objekty pro ohledání, provede se prvotní fotodokumentace a základní náčrtek místa. Směr pohybu může být koncentrický po spirále do středu místa ohledání, excentrický po spirále, tedy ze středu místa ohledání, frontální způsob ohledání, rajónový způsob, vstřícný způsob, postup po cestě pachatele. Následuje detailní ohledání místa, v průběhu, kterého se provádí ohledání objektů, které se na místě činu nachází, zajišťování vyhledaných stop a provádí se příprava na zaprotokolování ohledání. Detailní ohledání místa činu závisí na množství ovlivňujících faktorů. Jedná se o to, zda je místo činu uvnitř budov nebo venku, zda se ohledání provádí ve dne nebo v noci, v jakém ročním období se ohledání provádí, na velikosti místa ohledání, jaké jsou meteorologických podmínky v době spáchání činu a jaké v době ohledání. Při zajišťování stop na místě činu se prioritně zajišťují stopy pachové, dále mikroskopy, potom stopy biologické, daktyloskopické, trasologické a mechanoskopické. Tento postup je zaveden proto, že by mohlo dojít ke zničení prvně uvedených při ohledávání.²⁰

4) Závěrečná fáze ohledání místa činu

V závěrečné fázi se provádí důkladné zaprotokolování ohledání, sepisování dokumentace, vypracování náčrtků, fotodokumentace, sepisování záznamu o použití služebního psa, balení zajištěných stop, zajištění odvozu mrtvoly na pitevnu, pokud se na místě činu nachází, atd. V samotném závěru této fáze se provádí konečná kontrola, zda byly zjištěny a ohledány všechny objekty, které by

¹⁹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*, 2. přepracované a doplněné vyd., Praha, C.H.Beck, 2004, str. 322, ISBN 80-7179-878-9.

²⁰ PŘADKA, *Kriminalistika*, Ministerstvo vnitra – odbor vzdělávání a správy policejního školství, 2016, str. 41, studijní materiály

mohly být nositeli stop.²¹

Dokumentace průběhu a výsledků ohledávání

Hlavním dokumentem je protokol o ohledání místa činu, dalšími jsou kriminalistická fotografická a topografická dokumentace u složitějších případů se také může použít videozáznam.

Protokol o ohledání místa činu se skládá ze tří částí:

- 1) úvodní část – obsahuje jména osob provádějících ohledání, osob zúčastněných ohledání, místo ohledání, datum, čas, podmínky a způsob ohledání
- 2) popisná část – obsahuje přesný popis místa ohledání, předmětu ohledání, uvedení místa zjištění stop
- 3) závěrečná část – seznam zajištěných stop, předmětů a jiných důkazů, soupis vyhotovených dokumentací, nasazení speciálních prostředků, např. služebního psa. Protokol o ohledání místa činu je v závěru podepsán všemi zúčastněnými osobami²².

3.1 Spolupráce s kriminalistickým technikem na místě činu

Na místě kriminalisticky relevantní události je důležité brát v potaz důležitost samotné kriminalisticky relevantní události. Pro nejlepší a nejkvalitnější zpracování je dobré ke každé takovéto události přistupovat jako k události vysoké důležitosti, podvědomě lze tímto docílit větší pozornosti a zamezit vzniku chyb a případných přehlédnutí důležitých detailů. Je to dobré zejména z toho důvodu, že mnohé kriminalisticky relevantní události se zpočátku mohou zdát v porovnání s jinými jako méně důležité (např. z pohledu společenské škodlivosti), ale následně může vyjít souvislost s jinými kriminalistickými událostmi. Např. krádež vloupáním s neznámým pachatelem bez zjištěných dalších okolností s nízkou způsobenou škodou, kde posléze

²¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*, 2. přepracované a doplněné vyd., Praha, C.H.Beck, 2004, str. 324, ISBN 80-7179-878-9.

²² PŘADKA, *Kriminalistika*, Ministerstvo vnitra – odbor vzdělávání a správy policejního školství, 2016, s. 44, studijní materiály

zjistíme souvislost s jinými vloupáními (nebo jinými skutky) spáchanými již známým (nebo i neznámým) pachatelem, kdy tyto informace budou důležité, jelikož mohou způsobit přísnější právní kvalifikaci a další z toho plynoucí následky.

Z tohoto důvodu je, po posouzení těchto okolností, na místo kriminalisticky relevantní události (nejčastěji na místo činu) dobré si přizvat kriminalistického technika. Kriminalistický technik má totiž absolvovaná specializovaná školení k vyhledávání a zajišťování krim. stop, má mnohem lepší vybavení a více zkušeností k této činnosti.

V praxi je skutečnost taková, že policista, který je na místě první, musí vyhodnotit situaci a rozhodnout se, jakým způsobem bude postupovat dále. Zejména o jaký skutek (trestný čin, přestupek, škodní událost) se bude jednat a zda nemůže být v souvislosti s jiným skutkem, zaznamenaným třeba v rámci stejného služebního obvodu (místní působnosti OOP) a zejména, jestli se na místě skutku nachází viditelné krim. stopy nebo by se zde mohli nacházet latentní krim. stopy. Zde už v počátku je potřebné, aby policista tyto věci dokázal správně posoudit. Což může být už i zde někdy problém, zejména u nových policistů, kteří nemají zkušenosti (zde je nutné dobré zaučení od zkušenějších kolegů) nebo u policistů, kteří jsou již službou unaveni, práce je už tolik nebaví a chtějí udělat jen to nejnutnější. Po vyhodnocení, že se na místě zejména vyskytují krim. stopy, je na posouzení policisty, si na místo vyžádat krim. technika. Některé krim. stopy jsou schopni zajistit i sami policisté (zde záleží na jednotlivcích, obecně na základních člancích znalosti zajišťování krim. stop nejsou zvlášť odborné). Pro samotné vyžádání krim. technika na místo totiž je podstatný fakt, zda technik má čas nebo je na jiném případě (v praxi je běžně jeden kriminalistický technik na jeden okres, což je několik OOP, které jej může potřebovat). Ono čekat na místě skutku na technika 3 více hodin je problém, jelikož další skutky, které by bylo potřeba zpracovat čekají v pořadí, kdy u nich na místě je přítomen většinou pouze oznamovatel, který se poučí o chování na místě činu.

Obecně, pokud se na místě nachází krim. stopy, je dobré si vyžádat krim. technika, nejen kvůli jeho lepšímu technickému vybavení a mnohem větším

zkušenostem, ale i kvůli právnímu řádu v naší republice, neboť u soudu může být neodborné zajištění krim. stopy napadeno ze strany obhájce.

Na místě dále platí, že policista, který si na místo vyžádá krim. technika, je zodpovědný za ohledání, v podstatě mu velí (i přestože nemá takovou odbornost, zkušenosti). V praxi se věc má tak, že je nejlepší krim. technika nechat dělat svojí práci a spíše se od něj učit pozorováním. Bohužel někdy, pokud člověk narazí na určitý druh krim. technika, který je si tohoto vědom, je práce na místě s ním obtížná, jelikož uvede, že bude dělat jen to, co po něm policista bude chtít. Zde je důležité právě vědět alespoň základy existence a výskytu krim. stop, které lze pak využít a i takového krim. technika zaukolovat. Většinou se sice toto nestává, ale policista si musí poradit v každé situaci, je to pro něj tak lepší a spolupráce je pak snazší.

Policista na místě krim. technikovi vysvětlí podstatu skutku a známé okolnosti (vloupání – kudy bylo do objektu vniknuto, co bylo odcizeno), aby bylo možno se připravit na samotné ohledání. S krim. technikem na místě skutku je pak možné provést podrobné ohledání místa skutku a zajistit maximální množství krim. stop. Práce na místě činu je dále dělena zejména tak, že krim. technik vyhledává a zajišťuje krim. stopy, k tomuto se váže ZPPP č. 100/2018 o kriminalistickotechnické činnosti, kde jsou popsány obecné zásady kriminalistickotechnické činnosti, znalecká pracoviště, vybavení, ohledání, dokumentace ohledání, apod. Policista zejména dohlíží, aby nedošlo k vniknutí neoprávněných osob na místo ohledání, poničení místa činu, pomáhá krim. technikovi s vyhledáváním, zajišťováním (pokud to je v jeho silách a možnostech), a následně zpracuje Protokol o ohledání místa činu. Spolupráce na místě je důležitá, i v praxi platí „více očí více vidí“, tedy i vyhledávání krim. stop je věcí policisty i krim. technika, zejména aby se zabránilo přehlédnutí stop.

Po ohledání záleží na domluvě mezi krim. technikem a policistou u koho budou ponechané krim. stopy zajištěné na místě (většinou, pokud se bude vyžadovat odborné vyjádření, si je ponechá krim. technik a posléze je odešle na zkoumání).

Balení a odesílání kriminalistických stop na odborné zkoumání

Se zajištěnými krim. stopami se nakládá tak, aby nedošlo k jejich znehodnocení, poškození, kontaminaci případně vzniku nových stop. Zajištěné kriminalistické stopy jsou následně zabaleny (nebo jen dobaleny, podle postupu na místě). Podle typu stopy se odvíjí i její zabalení (např biologické stopy musí „dýchat“, být v papírovém obalu nebo něčem podobném, aby nedošlo k jejich zapaření, tím by mohly být znehodnoceny). Stopy se také řádně označí (uvedením čísla krim. stopy, čísla jednacního, místa zajištění, osobou, která stopu zajistila. Na označení se buď používá vyplnění kolonek na obalu (lze použít obaly přímo určené podle typu stop, většinou se jedná o průsvitné plastové sáčky s tabulkou příslušných kolonek na vyplnění, které lze neprodyšně uzavřít zatavením nebo zalepením), nebo se vypíše podstatné informace na obálku v níž se stopa nachází.

Stopy se také zadají do systému ETR, kde se jim přiřadí stejná čísla, která měla u ohledání místa činu. Připojí se k nim osoba, která je zajistila a vyplní se požadované informace (místo a čas zajištění, typ stopy, forma zajištění, osoba, jenž je zajistila).

Dále se vypracuje v ETR formulář „Žádost o podání odborného vyjádření“ (tj. formulář č. 129, obdobný formulář č. 056 se používá např. u odborného vyjádření k výši způsobené škody). Krim. stopy se následně i s žádostí odešlou na příslušné znalecké pracoviště k odbornému zkoumání. Na převoz se většinou používá kurýr (interní kurýr PČR).

Dále se v kontextu s kriminalistickými stopami používá systém LIMS. Systém LIMS funguje v rámci kriminalistickotechnické a znalecké služby. Je definován ZPPP č. 92/2020 k zajištění zkušebního provozu informačního systému LIMS. V něm je stanoveno, že LIMS je automatizovaný a manuálně aktualizovaný informační systém provozovaný policií celoplošně. Jeho účelem je poskytovat informace o stavu a pohybu stop (zajištěných v rámci ohledání místa činu nebo při zajištěných při plnění jiných úkolů policie) a dalších činnostech souvisejících se zajištěním stop a jejich dalším zpracováním, včetně

jejich statistiky znaleckých činností policie. Obsahuje informace převzaté z ETR ke stopám i srovnávacím materiálům.²³

²³ ZPPP č. 92/2020 k zajištění zkušebního provozu informačního systému LIMS.

4 Následné využití kriminalistické stopy

Po provedeném odborném zkoumání na Oboru kriminalistické techniky a expertízy (nebo Kriminalistickém ústavu) je výsledek tohoto zkoumání doručen (elektronicky přes ETR i fyzicky, většinou kurýrem) na článek, který odeslal žádost o odborné vyjádření (v případě, že žádost byla odeslána ze strany kriminalistických techniků, je odpověď doručena na článek, který věc šetří). Zde je tento výsledek v případě, že je zjištěna shoda (nejlépe individuální, např. z daktyloskopického zkoumání) použit v rámci dokazování.

4.1 Dokazování na základním článku policie České republiky

Na základním článku PČR je dokazování samo o sobě závislé na prověřované události a mnohdy právě na výsledku Odborného vyjádření z OKTE či KÚ. Např. u zkráceného přípravného řízení u trestného činu Maření úředního rozhodnutí a vykazání dle § 337 odst. 1 písm. a) TZ je po provedené lustraci v registru řidičů a prověření karty řidiče s ohledem na zákaz řízení důkazní část skončena neboť o nich není pochyb a je možno pokračovat následnými úkony (nejsou zde zajištěné krim. stopy, které by bylo potřeba poslat na zkoumání a čekat na výsledku).

Jak je výše uvedeno problematikou dokazování se zabývá zejména zákon č. 141/1961 Sb. O trestním řízení soudním (trestní řád). Zde v hlavě páté tohoto zákona od § 89 do § 118 jsou jednotlivě uvedeny a rozepsány podstatné okolnosti dokazování v trestním řízení (např. předvolání, předvedení, výslech obviněného, povinnosti svědka, právo odepřít výpověď, přibrání znalce, atd.).

Kriminalistické stopy se při dokazování používají primárně k určení pachatele a objasnění skutku.

Samotné dokazování je ve své podstatě určitým procesem, který můžeme rozdělit do několika **fází dokazování**, které spolu úzce souvisí a vzájemně se prolínají:

a) vyhledávání důkazů – získání informací o existenci důkazu

b) provádění důkazů a procesní zajištění důkazů – procesní postup orgánů činných v trestním řízení, které postupují v souladu s trestním řádem a tím důkazu dodávají procesní hodnotu neboli také procesní úkony, na základě kterých jsou orgány činné v trestní řízení povinny všechny důkazy provádět a v procesní formě zajišťovat, tedy např. na místě činu provést ohledání a toto důkladně zaznamenat do protokolu o ohledání místa činu, jehož součástí je i fotodokumentace, videodokumentace, plánky, náčrtky, vše musí být řádně zadokumentováno v protokolu, což je zakotveno v § 95, resp. § 103 TR²⁴. Nesprávné procesní zajištění důkazu může mít za následek nemožnost jeho použití v daném řízení jako důkazu.

c) ověřování důkazu – zjištění kvality pramene důkazu, zjištění vzájemných vztahů mezi jednotlivými důkazy

d) hodnocení důkazu – vrcholná fáze procesu dokazování, kdy se plně uplatňuje zásada volného hodnocení důkazů²⁵

Podstatné je, že dokazování se provádí ve všech stádiích trestního řízení.

Důležité je, aby důkazy, důkazní prostředky a zajištěné stopy a věci, byla opatřena pro potřeby trestního řízení správným neboli zákonným způsobem, protože nesprávně získaný, zajištěný důkaz nemusí být možné použít jako důkaz, jedná se o „**neúčinnost důkazu**“, která se rozlišujeme na:

- a) *Absolutně neúčinný důkaz* = důkaz jehož podstatnou vadu nelze odstranit, nelze k němu přihlížet, je to jako by neexistoval (i kdyby svědčil v neprospěch pachatele)
- b) *Relativně neúčinný důkaz* = důkaz, který je ztížen podstatnou vadou, ale lze ji odstranit²⁶.

²⁴ Zkratka použitá pro zákon č. 141/1961 Sb. O trestním řízení soudním (trestní řád)

²⁵ Zákon č. 141/1961 Sb. Hlava 5

²⁶ Zákon č. 141/1961 Sb.

Při zajišťování důkazu (zejména u kriminalistických stop) je proto potřeba dodržovat stanovené postupy, aby k neúčelnosti důkazu, pokud možno nedocházelo.

4.2 Využití výsledku odborného vyjádření

Na základním článku se s výsledkem odborného vyjádření nakládá tak, že se přihlédne zejména k jeho výsledku. V případě negativního výsledku (neztotožnění) se provažovaný skutek, pokud nejsou jiné okolnosti, které by bylo možné použít, odložen, většinou dle § 159a odst. 5 trestního řádu (zák. č. 141/1961 Sb.). Toto samé ustanovení se použije, pokud bude výsledkem ztotožnění s domácí osobou. Výjimka je, že budou pochybnosti, zda osoba v dané prověřované události je v pozici např. pachatele, spolupachatele apod.

Dalším možným výsledkem je pozitivní shoda se určitým objektem. Ta může být skupinová, např. v trasologickém zkoumání byla zjištěna shoda trasologické stopy otisku podešve obuvi se stopou či srovnávacím materiálem z databáze či jiného případu. Tento výsledek je použit společně s dalšími informacemi k osobě pachatele.

Nejlepším možným výsledkem je shoda individuální s konkrétní osobu či předmětem. U předmětu (např. mechanoskopie, otisk použitého náčiní na vloupání do objektu) je nutné přihlédnout k dalším okolnostem. U shody s konkrétní osobu (většinou se jedná o výsledek daktyloskopie nebo genetiky) je tato informace brána jako přímý důkaz vůči dané osobě. Byť ve všech případech se provádí výslech dané osoby, kde osoba může vysvětlit, jak se příslušné stopy dostaly na místo činu. V dané věci je pak většinou usnesením dle § 160 trestního řádu zahájeno trestní stíhání dané osoby.

Tedy výsledek odborného vyjádření má významný podíl na dalším pokračování prověřování kriminalisticky relevantní události.

4.3 Ohledání místa činu – důkazní prostředek

Jedním z nejčastějších důkazních prostředků prováděných na základním článku PČR (mimo výslechy svědků) je Ohledání (§ 113-118 TŘ), přesněji

míněno Ohledání místa činu, v rámci něhož jsou na místě činu vyhledávány a zajišťovány kriminalistické stopy.

Obecně lze konstatovat, že právě „Ohledání“ je důkazní prostředek, který umožňuje orgánům v trestním řízení opatřit si přímý poznatek o skutečnosti a napomáhá tak uplatnění zásady bezprostřednosti. Předmětem ohledání v praxi se může stát fyzická osoba, věc, místo činu, kdy ohledání místa činu je považováno za zvláštní případ ohledání věci²⁷. Ohledání je významným procesním úkonem trestního řízení, který je upraven v § 113 trestního řádu, dále v § 158 odst. 3 písm.d), a § 160 odst. 4 trestního řádu. Podle dikce uvedených ustanovení trestního řádu je ohledání neodkladným a neopakovatelným úkonem trestního řízení, tedy nelze provést před soudem a jeho neprovedení by znamenalo ztrátu důkazních prostředků ve formě kriminalistických stop zajištěných na místě činu. Ohledání nejčastěji provádí policejní orgán, mnohdy se k němu přibírá znalec.

²⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*, 6. vyd. Praha, C.H.Beck, 2008, s. 985

5 Statistika zajištěných kriminalistických stop

Pro příklad využití kriminalistických stop v policejní praxi jsou zde uvedeny tabulky č. 1 - 5, kde u tabulky č. 1 jsou stopy rozděleny podle druhu. Dále je zde uveden počet skutků (nikoliv počet krim. stop). U individuálních identifikací je vzato dohromady shoda s domácí osobou i s pachatelem (do systému eř je po provedeném odborném zkoumání v těchto případech zadán stejný výsledek individuální identifikace). Všechna data (všechny tabulky) jsou za období od 1.1.2021 do 31.12.2021.

Tabulka č. 1 zobrazuje zajištěné a vyhodnocené krim. stopy v místní a věcné působnosti OOP Příbram (město), dělení krim. stop je dle odvětví kriminalistiky, počet skutků zobrazuje počet spisů v eř (v něm je i možné, že v některém skutku je více daného druhu zajištěných krim. stop), identifikace je rozdělena na individuální, skupinovou a neupotřebitelné krim. stopy, podle výsledku odborného zkoumání:

Tabulka č. 1²⁸

druh zajištěných stop	počet skutků	individuální identifikace	skupinová identifikace	Neupotřebitelná
daktyloskopická	89	49	0	55
mechanoskopická	47	17	5	21
balistická	0	0	0	0
trasologická	53	1	33	2
biologická	115	16	1	28
chemická	47	0	1	1
mikrostopy	0	0	0	0
pachová	0	0	0	0
věcná	87	12	4	26

²⁸ Zdroj – IS EŘ Středočeského kraje

pyrotechnická	0	0	0	0
kybernetická-vý- početní technika	0	0	0	0
genetická	14	2	0	3
počet celkem	452	97	44	136

Jak je patrné z tabulky č. 1, daktyloskopická stopa je 2. nejčastěji zajištěná krim. stopa, která ale v rámci výsledku individuální identifikace předčí i stopu biologickou, kterých bylo sice zajištěno více, ale individuální identifikace je podstatně nižší než u daktyl. Stop.

Tabulka č. 2 zobrazuje upotřebitelnost daktyloskopických stop zajištěných ze strany kriminalistických techniků v rámci ÚO Příbram, celkem je číslo zobrazující celkové množství zajištěných daktyl. stop, upotřebitelné obsahuj výsledek z odborného vyjádření, kde je napsáno, že stopa je upotřebitelná (obsahuje dostatek markantů), založené jsou stopy založené (uložené do systému) k dalšímu využití, neupotřebitelné, kde výsledek odborného zkoumání je, že stopa neobsahuje dostatek markantů.:

Tabulka 2²⁹

Upotřebitelnost dakt. Stop (ÚO Příbram)				
Celkem	Upotřebitelné	Založené	Neupotřebitelné	Upotřebitelnost v %
510	298	265	212	58%

Tabulka č. 3 zobrazuje, z čeho byla zjištěna shoda u zkoumání z odvětví daktyloskopie v rámci ÚO Příbram, shody daktyl. ÚO Příbram, AFIS je zobrazený výsledek ze systému AFIS (automatizovaný daktyloskopický identifikační systém):

²⁹ Zdroj statistika krim. techniků ÚO Příbram v propojení s KÚ

Tabulka 3³⁰

Shody daktyloskopie	AFIS	VT	Celkem
Příbram	9	0	35

Jak je patrné z tabulky č. 3, systém AFIS je hlavním zdrojem informací vedoucích ke ztotožnění krim. stopy (daktyl. stopy) s otisky konkrétní osoby (daktyl. otisky).

Tabulka č. 4 zobrazuje počet osob u zkoumaných skutků, z odvětví daktyloskopie v rámci ÚO Příbram, celkem zobrazuje celkové množství prověřovaných případů, domácí osoby jsou osoby u nich byly vzhledem k tomu, že se běžně vyskytují na daném místě činu vzaty daktyl. otisky, DO na případ, je přepočet domácích osob na jeden případ, vytipované osoby jsou osoby, které byly v rámci žádosti na odborné vyjádření vytipovány (pachatelé, kteří z místní a osobní znalosti se dané činnosti dopouští v předmětné lokalitě či jejím okolí nebo kteří vyšli z odborného vyjádření z poslední doby v dané lokalitě), PO jsou tyto osoby v přepočtu na jeden případ:

Tabulka 4³¹

Osoby u případů daktyloskopie	Celkem případů	Domácí osoby	DO na případ	Vytipované osoby	PO na případ
Příbram	220	63	0,29	245	1,11

Jak je patrné z tabulky č. 4, domácích osob je mnohem méně než vytipovaných osob, je to dáno také tím, že do žádostí od odborné vyjádření se mnohdy zapisuje více vytipovaných osob, zejména když se v dané lokalitě vyskytuje souběžně více pachatelů.

³⁰ Zdroj statistika krim. techniků ÚO Příbram v propojení s KÚ

³¹ Zdroj statistika krim. techniků ÚO Příbram v propojení s KÚ

Tabulka č. 5 zobrazuje zajištěné stopy odeslané na expertizu v rámci ÚO Příbram, z odvětví daktyloskopie, stopy jsou dále děleny podle druhu trestné činnosti s tím, že netrestné činnosti je mnohem více druhů než je vypsáno v níže uvedené tabulce, druhy trestné činnosti, které nejsou vypsány znamenají, že daném druhu nebyly zajištěny žádné krim. stopy odeslané na expertizu:

Tabulka 5³²

Zajištěné stopy na expertizu - daktyloskopie	druh trestné činnosti	počet případů
leden	krádeže vloupáním do objektů	14
	krádeže a vykrádaní mot. Vozidel	2
únor	krádeže vloupáním do objektů	8
	krádeže a vykrádaní mot. Vozidel	1
	ostatní majetková trestná činnost	2
březen	krádeže vloupáním do objektů	3
	ostatní majetková trestná činnost	1
duben	krádeže vloupáním do objektů	14
	krádeže a vykrádaní mot. Vozidel	1
květen	krádeže vloupáním do objektů	10
	ostatní majetková trestná činnost	2
červen	krádeže vloupáním do objektů	6
	krádeže a vykrádaní mot. Vozidel	1
	ostatní majetková trestná činnost	2
červenec	krádeže vloupáním do objektů	13
	krádeže a vykrádaní mot. Vozidel	5
	ostatní majetková trestná činnost	1

³² Zdroj statistika krim. techniků ÚO Příbram, měsíční hlášení

srpen	krádeže vloupáním do objektů	11
	krádeže a vykrádaní mot. Vozidel	3
	ostatní majetková trestná činnost	1
září	krádeže vloupáním do objektů	8
	krádeže a vykrádaní mot. Vozidel	5
říjen	krádeže vloupáním do objektů	6
	krádeže a vykrádaní mot. Vozidel	2
	ostatní majetková trestná činnost	1
listopad	krádeže vloupáním do objektů	8
	krádeže a vykrádaní mot. Vozidel	1
	ostatní majetková trestná činnost	2
prosinec	krádeže vloupáním do objektů	6
Celkem		140

Jak je patrné z tabulky č. 5, nejčastěji se vyskytují stopy u majetkové trestné činnosti, kdy dochází velmi často ke sloučení skutků do sériové trestné činnosti předmětného pachatele a dále je věc řešena ve společném řízení.

Z majetkové trestné činnosti byly nejčastěji zajištěny daktyl. stopy u krádeží vloupáním do objektů. Toto je dáno nejen tím, že tato trestná činnost je poměrně častá, ale také zejména skutečností, že výskyt a možnosti zajišťování krim. stop jsou u této činnosti větší než např. u krádeží a vloupáním do vozidel, kde po pachatelích zůstane méně krim. stop nebo krádeží vozidel, kde na místě činu ve většině případů je minimum krim. stop.

Uvedené krim. stopy byly zajištěny všechny ze strany kriminalistických techniků. V rámci OOP Příbram v daném období nebylo zjištěno, že by ze strany policistů došlo k zajištění daktyloskopické kriminalistické stopy a případně k jejímu odeslání na expertízu.

Výsledek odborného zkoumání u stop, u nichž byla zjištěna shoda s osobou (pokud se nejednalo o domácí osobu bez podezření ze spáchání skutku) byl následně použit jako důkaz proti předmětné osobě (pachateli).

6 Rozbor zpracování případu krádeže vloupáním

Jedním z nejčastějších skutků prověřovaných na základním článku policie, v rámci něhož jsou zajištěny kriminalistické stopy, je krádež **vloupáním** (trestný čin dle § 205 odst. 1 písm. b) zák. č. 40/2009 Sb.). V rámci tohoto trestného činu je běžné, že se na místě skutku nachází různé druhy krim. stop, jedná se zejména o stopy mechanoskopické (přestříhnuté dráty plotu nebo oka visacího zámku, rozlomená cylindrická vložka zámku, vypáčená dveře, okna, apod.), trasologické (zejména otisky podrážek bot), daktyloskopické (otisky prstů, dlaní, ale tyto se vyskytují spíše u skutků, jichž se dopustil např. nezkušený pachatel, ostatní mají často při páchání skutku rukavice), biologické (zajišťují se stěry z míst s pravděpodobným výskytem těchto stop, či ze stop např. od krve, jelikož se občas pachatel omylem řízne např. o úlomek skla).

Jako příklad vloupání je možné uvést tento skutek:

Na podzim 2021 v katastrálním území města Příbram v době od 28.8.2021 12 hod do 2.9.2021 14:07 hod neznámý pachatel nezjištěným způsobem a předmětem za užití síly prostříhal drátěný plot, kdy následně vnikl na pozemek, kde se nacházel rodinný dům v té době v rekonstrukci, neobývaný, kde nezjištěným předmětem a způsobem za užití síly poškodil vchodové dveře v oblasti zámku, na nich poškodil cylindrickou vložku FAB a rám dveří, následně vnikl do sklepních prostor, kde za užití síly nezjištěným způsobem a předmětem rozlomil dvířka na dvou elektrických rozvodných skříních, odcizil zde elektrické vybavení, pak za užití klíčů, které se nacházeli na místě vnikl do dalších budov na pozemku, odkud odcizil náradí a další vybavení stavby.

Na místo byla vyslána hlídka OOP Příbram, která na místě zjistila, že došlo ke vloupání do rozestavěného domu. Vyhodnocením na místě hlídka vyhodnotila situaci tak, že se zde nacházejí (nebo by mohli nacházet) krim. stopy a na místo si vyžádala krim. techniku. Následně s ním provedla ohledání místa činu, kde byla u vyklápěcího okna v přízemí předmětného domu zjištěna

(zviditelněna pomocí argendorátu) daktyloskopická stopa, částečný otisk papilárních linií. Tato stopa byla zajištěna na daktyloskopickou fólii (i fotograficky). Na levé straně od okna byla zjištěna a zajištěna mechanoskopická stopa, část rozlomeného zámku FAB (cylindrické vložky), druhá část této vložky byla zjištěna na zemi poblíž dveří vedle okna. Obě mechanoskopické stopy byly zajištěny in natura. Poblíž okna se nacházel přestřižený plot, na jehož konci byly zjištěny vlákna (odpovídající vlasům), byla zajištěna stopa biologická i s koncem přestřiženého drátu (k němu byly vzaty i dva sousední přestřižené dráty), tedy byla zajištěna stopa mechanoskopická, obě stopy (drát a vlákna) byly zajištěny in natura. Poblíž domu byl přístřešek, kde byl na zemi písek, zde byly zjištěny dvě trasologické stopy, částečné otisky podešve obuvi, tyto stopy byly zajištěny fotograficky (s měřítky za vysokého rozlišení). Dále byly zjištěny (zviditelněny s pomocí argendorátu) daktyloskopické stopy (částečné otisky papilárních linií) na bílých plastových krytech u poškozených elektrických rozvodných skříní. Zde byly zjištěny 2 daktyloskopické stopy, obě byly zajištěny na daktyloskopickou fólii (i fotograficky). Stopy zajišťoval krim. technik.

Šetřením skutku s nepodařilo zjistit okolnosti svědčící o tom, že skutek spáchala určitá osoba. Zajištěné krim. stopy byly odeslány na odborné zkoumání na Odbor kriminalistické techniky a expertízy, kde bylo následně zjištěno, že dakt. stopy z bílých plastových dvířek elektrických skříní jsou vhodné pro další zkoumání, jelikož vykazují dostatečný počet markantů. Dále byla provedena identifikace z databáze AFIS, kde byla zjištěna shoda s pachatelem, který se dopouštěl na území města Příbram a okolí opakované trestné činnosti, zejména majtkové trestné činnosti. V souvislosti s výsledkem odborného vyjádření bylo následně možné tento skutek spojit s dalšími skutky, které se podařilo obdobným způsobem, zejména za přispění výsledků odborného vyjádření z OKTE objasnit a věc byla předána na Službu kriminální policie a vyšetřování Příbram ke společnému řízení.

Správným vyhodnocením policisty a kvalitní prací na místě činu, kvalitním zajištěním krim. stop ze strany krim. technika a provedeným odborným

zkoumáním ze strany Odbor kriminalistické techniky a expertízy se podařilo objasnit skutek, který by jinak dostupným šetřením nebylo možné objasnit. Je velmi pravděpodobné, že pokud by zajištění krim. stop dělal na místě pouze policista OOP Příbram, krim. stopy by nemusely být zajištěny dostatečně kvalitním způsobem, bez jejich poškození, aby bylo možné jejich identifikační zkoumání.

Závěr

Kriminalistická stopa je důležitou součástí zejména policejní praxe. Setkává se s ní v různém množství a typu v průběhu svého povolání každý policista. Na základním článku policie je nedílnou součástí výkonu služby, jelikož s ní přichází policisté do kontaktu u mnoha typů prověřovaných událostí. Vyskytuje se zde ve formě materiálních i paměťových stop.

Jedním z nejčastějších skutků prověřovaných na základním článku policie je majetková trestná činnost, kdy v rámci ní je zjišťováno a zajišťováno velké množství krim. stop, od stop mechanoskopických, biologických po stopy daktyloskopické. Jedna z nejčastěji se vyskytujících krim. stop je právě stopa daktyloskopická. Je to dáno mimo jiné i její schopností individuální identifikace, čímž napomáhá objasňování protiprávní činnosti a je možné za dodržení správných postupů a metod ji použít jako důkazní prostředek vůči osobě pachatele. Tato část (použití správných metod a postupů) je sama o sobě nepostradatelná a důležitá součást práce policistů a krim. techniků. Váže se k tomuto znalost této problematiky, která je nutná pro správné posouzení jednotlivých případů a provedení, zejména ohledání místa činu a samotné vyhledávání a zajišťování krim. stop. Ve své podstatě by policista měl znát alespoň základy problematiky krim. stop, jejich vyhledávání a zajišťování, aby mohl věc na místě prověřované události správně vyhodnotit. Neměl by zapomínat, že nesprávně provedené zajištění může mít za následek zničení důkazního prostředku nebo neúčelnost důkazu. Pro správné vyhledání a zajištění krim. stop je možné (a správné v porovnání se společenskou škodlivostí) si přizvat krim. technika, který provede zajištění krim. stop. U tohoto je mnohdy problematické, že je na celý okres jeden kriminalistický technik, ale naštěstí vzhledem k počtu případů, které jsou oznámeny zároveň, je i toto možné a reálné zpracovat bez výraznějších problémů.

Spolupráce na místě činu je poté mezi policistou a krim. technikem také důležitá pro správné prověření prověřované události, od dobře zjištěných

informací na místě skutku, po jejich vyhodnocení policistou, případně až k přivolání krim. technika a provedení ohledání za jeho účasti.

Jak je patrné z tabulek uvedených v kapitole č. 4 doplněných rozborem případu v kapitole 5, je práce krim. technika neopomenutelnou součástí prověřování zejména trestné činnosti, zejména majetkové, kde je možné správným vyhledáním najít a zajistit nemalé množství krim. stop, které lze také odeslat na odborné zkoumání na OKTE nebo KÚ, kdy toto může vést k objasnění skutku. Je také patrné, že drtivá většina krim. stop je zajišťována právě ze strany krim. techniků, nikoliv policistů základního článku policie.

Krim. stopa na základním článku je používána zejména k objasňování protiprávní činnosti, k čemuž slouží odborná zkoumání, kam se zajištěné stopy odesílají se Žádostmi o odborné vyjádření. Po obdržení kladného výsledku (např. s individuální identifikací) je dále posuzováno, zda je skutek ojedinělý nebo je součástí sériové trestné činnosti. V tomto případě se dále věc postupuje na příslušné SKPV, kde ve věci provádějí další úkony. Bez zajištěných krim. stop by nebylo možné velké množství skutků objasnit.

Pro nejvyšší možnou efektivitu od vyhodnocení situace na místě po vyhledávání a zajišťování krim. stop je nejlepším řešením zvyšování odbornosti v dané problematice. Tímto by byla minimalizována špatně vyhodnocená situace na místě či špatně vyhledané nebo zajištěné krim. stopy.

Seznam použité literatury

Literatura:

MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*, 2. přepracované a doplněné vyd., Praha, C.H.Beck, 2004, ISBN 80-7179-878-9.

Jiří Straus, Viktor Porada a kol., *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*, vydalo nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2017, ISBN 978-80-7380-666-8

PŘADKA, *Kriminalistika*, Ministerstvo vnitra – odbor vzdělávání a správy policejního vzdělávání školství, 2016, studijní materiály

FRYŠTÁK, M. a kol. *Trestní právo procesní*, 2. vyd. Ostrava, KEY Publishing s.r.o., 2009, elektronická verze

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*, 6. vyd. Praha, C.H.Beck, 2008, elektronická verze

VICHLENDA, M. *Kriminalistika I.díl – Úvod do kriminalistiky a kriminalistická technika*, 1. vyd. Holešov, Tiskárna SPŠ MV v Holešově, 2003, str. 23, elektronická verze

Časopis:

Soudní inženýrství, 1. ročník, 15-2004, článek K charakteristice a významu paměťové stopy, Doc. MUDr. Ladislav Hess. DrSc.

Systém policie:

IS ETR Středočeského kraje

Závazné pokyny policejního prezidenta

ZPPP č. 130/2021, o odborné způsobilosti k vykonávání znalecké a kriminalistickotechnické činnosti

ZPPP č. 100/2018 o kriminalistickotechnické činnosti

ZPPP č. 92/2020 k zajištění zkušebního provozu informačního systému LIMS

Statistická data:

Statistika krim. techniků ÚO Příbram, období od 1.1.2021 do 31.12.2021,
konkrétně se jedná o:

statistiku krim. techniků ÚO Příbram v propojení s KÚ

Statistiku krim. techniků ÚO Příbram, měsíční hlášení

Zákon č. 141/1961 Sb. Trestní řád (elektronická verze z ASPI)